

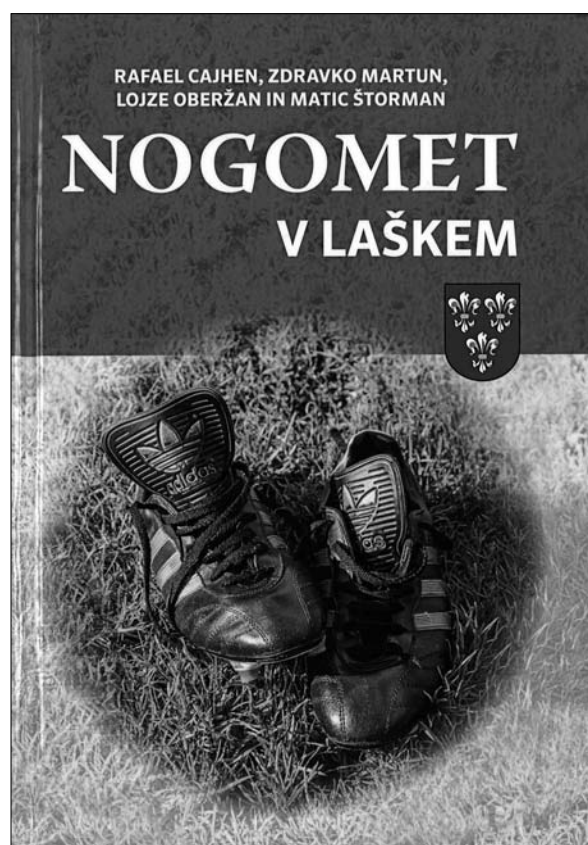
K zgodovini laškega nogometa

Rafael Cajhen, Zdravko Martun, Lojze Oberžan in Matic Štorman: *Nogomet v Laškem. Spomini na nogometno dejavnost*. Laško: Občina Laško, 2019. 108 strani.

Knjiga predstavlja zgodovino športa v Laškem, s poudarkom na najbolj množičnem športu – nogometu, o katerem je bilo do sedaj zelo malo zapisa. Knjiga, zelo bogata s fotografijami, prikazuje razvoj nogometa v Laškem in je zapis spominov nekdanjih laških nogometašev, ki so želeli predstaviti razmere v različnih časovnih obdobjih.

Prvo poglavje predstavi zgodovinski pogled na športno dogajanje v Laškem do začetka druge svetovne vojne. V fevdalnem obdobju, ko so obstajala večja ali manjša zemljiška gospostva z lovniimi pravicami (v Laškem zemljiško gospostvo Laško), je bil prvi šport lov, ki pa je bil pridržan le plemičem. Prvo športno društvo v Laškem je bilo lokostrelsko društvo, ustanovljeno leta 1854, katerega člani so lahko bili navadni državljani (in seveda tudi plemiči), tako Slovenci kot Nemci.

Z izgradnjo železniške proge Dunaj – Trst in seveda s prvimi tovarnami – manufakturami in ustanovitvijo termalnega zdravilišča se je v Laškem pričel hitrejši gospodarski razvoj in s tem tudi razvoj športa. Ker so številna gostišča v Laškem gostom ponujala kegljišča, je bil zato ustanovljen samostojen kegljaški klub. Zaradi priljubljenosti tenisa so si bogataši zgradili več teniških igrišč, na levem bregu Savinje pa dve kopališči (ločeno za dame in gospode). Uveljavljal se je tudi konjeniški šport, kolesarjenje (kolesarsko društvo je bilo ustanovljeno že leta 1880), čolnarjenje, drsanje, na okoliških pobočjih so celo poskušali z jadralnim letalstvom. Leta 1882 je kopališče v Laškem kupil znani dunajski bogataš in navdušen športnik Teodor Gunkel, ki je posodobil kopališče in zgradil

igrišča za tenis, kegljišče in jahalnico s krožno stezo za konje, kar vse je privabljal v Laško zahtevne in petične goste iz vse Evrope. 8. februarja 1914 je potekalo prvo pravo športno tekmovanje v hitrostnem sankanju med Vrhom nad Laškim in Laškim, ki ga je priredil celjski nemški športni klub.

Po prvi svetovni vojni so v Laškem znova nastajala različna športna društva in sicer leta 1919 društvo Sokol, ki je najprej uporabljal dvorano hotela Henke, leta 1933 pa je uspelo s pomočjo občine in samoprispevkom članom zgraditi nov Sokolski dom. Gojili so različne športne panoge, gimnastiko, atletiko, smučanje, namizni tenis, rokomet in nogomet. Leta 1920 je bil ustanovljen odsek orlovskega društva, ki je imel društvene prostore v prostorih laške kaplanije in je deloval do leta 1929, ko so ga ukinili zaradi šestojanuarske diktature.

Laški dijaki, ki so obiskovali šole v Celju in drugi mladi so želeli v Laško vpeljati društvene športe nogomet, rokomet, odbojko in košarko. Uspelo je le z nogometom. Igrati so ga začeli na ravnici Lava pod hribom s cerkvijo sv. Krištofa, ki je bila ob železniški progi med Gerkmanovo tekstilno tovarno in laškim pokopališčem. Prirejali so tudi tekme. Vsak

igralec si je moral sam kupiti opremo za igranje ("dres" in nogometne čevlje). Z rastjo nogometne dejavnosti in zaradi vse večjega vključevanja mladine v nogomet, se je kmalu pojavila potreba po registraciji nogometnega društva. Za predsednika pripravljalnega odbora je bil imenovan Andrej Svetek, šofer pri trgovcu Osolinu, ki je po ustanovitvi leta 1927 postal tudi prvi predsednik Športnega kluba Laško. V klubu so poleg nogometa gojili tudi druge športe: atletiko, odbojko, plavanje, smučanje in tek na smučeh, veslanje, kolesarjenje idr.

Površina nogometnega igrišča, kotanja Lave je bila majhna in je bila širina nogometnega igrišča ob enem голу celo nekoliko manjša od širine na nasprotni strani (igrišče trapezaste oblike), zato igrišče ni moglo biti registrirano za prvenstvene tekme. Zato so laški nogometaši na svojem igrišču lahko igrali le t. i. prijateljske tekme, vse prvenstvene tekme pa so igrali na tujih prizoriščih, najpogosteje v Celju. Ta okoliščina je seveda zelo slabo vplivala na tekmovalne rezultate in nihanje forme, imela pa je tudi finančne posledice za Športni klub Laško, saj ni bilo prihodkov od vstopnic, nastajali pa so dodatni stroški potovanj, pa tudi uporabo tujih igrišč je bilo potrebno plačevati. Zato so avtorji v drugem poglavju, ki opisuje nogomet pred 2. svetovno vojno zapisali: »*Neverjetno, toda resnično: v vsej zgodovini je laški nogomet oviralo in zelo oteževalo dejstvo, da Laško nikoli ni imelo (in še vedno nima) ustreznega nogometnega igrišča!*« (str. 16).

Ker ni bilo primerne igrišča so 27. septembra 1940 na občnem zboru razpustili nogometni odsek Športnega kluba Laško in se je zato za več kot pet let prenehalo organizirano igranje nogometa v Laškem.

Po nemški okupaciji so bila razpuščena vsa društva, tudi športna, Nemci so Športnemu klubu Laško zasegli 5.000 din v društveni blagajni in vso športno opremo, ki so jo predali Hitlerjevi mladini.

Naj tukaj omenimo Vilija Vidali. Bil je navdušen športnik. Ker laški športni klub ni imel omembe vrednih podpornikov je Vili Vidali še pred napadom na Jugoslavijo od Laščanov od hiše do hiše pobiral podporo za športni klub. To je delal tudi še nekaj dni po nemški okupaciji. Nekdo je nemški policiji prijavil, da Vili Vidali zbira denar za

slovensko odporiško gibanje. Zato so ga aretirali in je bil zaprt v celjskem starem piskru, kjer so ga mučili in naposled leta 1942 ustrelili.

Med okupacijo so laški nogometaši zmagovito odigrali le eno nogometno tekmo. 10. maja 1942 so se pomerili z igralci iz avstrijskega letovišča Schwanberg, ki jih je povabil Laščan Srečko Ratej, ki je imel v tem kraju sorodnika.

O za današnji čas zelo nenavadnih in težavnih razmerah v prvih letih po končani 2. svetovni vojni v tretjem poglavju piše Rafael Cajhen, tedanji šolar in kasnejši nogometaš prvega poveljnega kluba NK Laško, ki je kot petletni deček prišel v Laško (ko se je še gradila nova pivovarna in je njegov oče v njej prevzel mesto glavnega pivovarja). To poglavje se ne nanaša le na šport v Laškem, ampak za splošne razmere v Laškem in je sicer strogo osebno obarvano in zelo natančno. Menim, da je to besedilo sila dragoceno, vendar pa obsega 18 strani in ga na tem mestu ne moremo komentirati, ker bo prikaz te knjige za objavo že kar predolg. Nato sled zapis istega pisca o zelo pomembnem laškem nogometašu Miru Firmu- Fricu.

Četrto poglavje avtorjev Lojzeta Oberžana, Zdravka Martuna, Rafaela Cajhna in Matica Štormana z naslovom *Ponovni vzpon laškega nogometa v obdobju 1962-1974* prikaže dogajanje po drugi svetovni vojni, ko se je v celotni novonastali državi FLRJ Jugoslaviji šport povsem na novo organiziral.

Lojze Oberžan opisuje, da so se jeseni leta 1945 predvojni nogometni tovariši ponovno organizirali v nogometni klub in s tem ponovno oživljali nogomet v Laškem. »*Pokolenja otrok, rojenih v letih, ko so brata Horjak, Miro Firm in drugi po vojni znova oživljali nogomet v Laškem je rastle in odrastle v njihove občudovalce.*« Opisuje, kako se je na igrišču pri Anakapeli kalil nov rod laških nogometašev.

V nadaljevanju Zdravko Martun obudi svoje spomine, ko je s svojimi vrstniki pri desetih letih začel na sedanji Trubarjevi cesti pred kasneje zgrajeno sladarno igrati mali nogomet. Kasneje se je pridružil organiziranemu igranju malega nogometa na opuščnem igrišču pri Anakapeli. Pod pokroviteljstvom Pivovarne Laško so kasneje ponovno začeli igrati veliki nogomet in leta 1962

so bili že uspešni v drugi celjski ligi, na tekmah pa so jih podpirali številni navijači. Martun opiše športno pot laškega Nogometnega kluba PIVAR, ki je z leti postal NK PIVOVAR in stalne težave z neustreznim nogometnim igriščem.

Najpomembnejši laški nogometaš in športni delavec, nogometni sodnik in nogometni trener je bil Zdravko Martun »Geri« (rojen leta 1948 v Malih Gorelcah pri Vrhu nad Laškim), kateremu je posvečeno peto poglavje, ki sta ga napisala oziroma uredila Rafael Cajhen in Zdravko Martun. Po osnovni šoli v Laškem je Zdravko Martun leta 1963 nadaljeval šolanje na srednji finomehnični šoli v Celju in se je zaposlil v takratnem celjskem podjetju Finomehanika, kar je zelo vplivalo na njegovo kasnejšo nogometno dejavnost. V tem poglavju je opisana njegova športna pot od nogometaša, trenerja, do nogometnega sodnika, objavljeni so tudi številni časopisni članki in fotografije.

V šestem poglavju Zdravko Martun (1. del) in Rafael Cajhen (2. del) opisujeta o oživljanju nogometa v Laškem v obdobju od leta 1993 do 2002. Zdravko Martun si je kot nogometni navdušenec začel prizadevati za ponoven zagon nogometa v Laškem. Sredi poletja leta 1993 so ob praznovanju obletnice delovanja Tovarne izolacijskega materiala TIM iz Rečice priredili nogometno srečanje starih rivalov iz Laškega in Radeč. Na tekmi je bilo veliko gledalcev, med njimi tudi takratni direktor TIM-a Jože Pušnik, ki je pobudnikoma tekme predlagal, da bi ponovno začeli resno igrati nogomet in se kot nekoč vključili v celjsko nogometno ligo. Ponudil je tudi pokroviteljstvo, če bi tudi Pivovarna obnovila svoje dotedanje pokroviteljstvo, kar se je zgodilo. Novo nogometno igrišče je bilo zgrajeno v Zgornji Rečici pri Laškem in s člansko ekipo so Laščani začeli ponovno tekMOVATI v celjski medobčinski

nogometni ligi, kjer so že v prvi sezoni na veliko presenečenje osvojili drugo mesto, kasneje pa so postali celo prvaki, kar je bil največji uspeh laškega nogometa.

Zdravko Martun je opisal tudi težave Nogometnega kluba TIM Laško: *»Zaradi kvalitetnega dela, dobrih igralcev in ambicioznosti se je nakazovala realna možnost našega strmega napredovanja po kakovostni lestvici in prehod iz medobčinske v republiško ligo. V tej ligi pa so bile predpisane velike zahteve, kar zadeva kvaliteto nogometnega igrišča in celotne spremljajoče infrastrukture, opremljenosti, zdravstvene službe itd. Vsega tega naš NK TIM ni imel, tudi ne potrebnih finančnih sredstev.«* (str. 89). Vse navedene zahteve pa so bile prevelik zalogaj za klub z majhnim zaledjem. V knjigi je povzet tudi intervju Zdravka Martuna z novinarko Boži Herek, ki je bil objavljen v listu Krpan, objavljeni pa so še tudi številni časopisni članki iz tedanjega časa.

S sedmem poglavju Nogometni klub NK Laško 2013-2019 Zdravko Martun in Stanislav Grbić opisujeta razmere v zadnjem obdobju, ko se je nogometni klub spet preimenoval v NK Laško. Nogometni klub z omejenimi sredstvi podpirata občina Laško in Komunala Laško. V letu 2019 je v okviru kluba treniralo 169 fantov, ki tekmujejo v štirih selekcijah. Postopoma se oblikuje tudi članska tekmovalna ekipa.

Knjiga je nazoren prikaz razvoja nogometne dejavnosti v Laškem. V njej lahko mnogi poleg zgodovinskih podatkov in številnih zanimivosti najdejo imena in fotografije svojih prijateljev, sorodnikov in znancev, ki jih je navduševala najbolj priljubljena postranska stvar na svetu.

Jože Maček